

נצח ישראל - פרק ט' / מקורות נוספים

1. מהר"ל חידושי אגדות (סנהדרין קד):

והאיש המשכיל יבין, בעניין קדימת קריאת פ' ל'ע, כי העין הוא המציאות, שכך נראה ונמצא, והפה הוא דיבור, ואינו המציאות, רק העין הוא המציאות. וראוי שיהיה הדיבור כמו שהוא נמצא במציאות. אבל המרגלים הקדימו פה לעין, ולא היו נמשכין אחר האמת, שהוא המציאות, והיו נמשכין אחר השקר, וכל שקר הוא נעדר ובלתי נמצא. ודבר זה היה גורם שיהיה נעדר להם הארץ גם כן, והבן זה מאד.

2. חגיגה (ה:)

(ירמיה יג-יז) "ואם לא תשמעוהו, במסתרים תבכה נפשי מפני גוה". אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב: מקום יש לו להקב"ה, ומסתרים שמו. מאי "מפני גוה"? אמר רב שמואל בר יצחק: מפני גאוותן של ישראל, שניטלה מהם וניתנה לעובדי כוכבים. ר' שמואל בר נחמני אמר: מפני גאוותה של מלכות שמים. ומי איכא בכיה קמיה הקב"ה? והאמר רב פפא: אין עציבות לפני הקב"ה, שנאמר (דברי הימים א טז-כז) "הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו". לא קשיא, הא בבתי גואי הא בבתי בראי. ובבתי בראי לא? והא כתיב (ישעיה כב-יב) "ויקרא אדני ה' צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק"? שאני חרבן בית המקדש, דאפילו מלאכי שלום בכו שנאמר (ישעיה לג-ז) "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון": (ירמיה יג-יז) ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה' אמר ר' אלעזר שלש דמעות הללו למה אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממקומן ואיכא דאמרי אחת על ביטול תורה. בשלמא למאן דאמר על ישראל שגלו, היינו דכתיב "כי נשבה עדר ה'", אלא למאן דאמר על ביטול תורה מאי כי נשבה עדר ה'? כיון שגלו ישראל ממקומן - אין לך ביטול תורה גדול מזה.

כ"ט צנתי גואי. איכא דכתיב צמסתריס:

ר' חננאל (פס) כי ליכא צניה - צנתי גואי, ומקום הנקרא צמסתריס - צנתי צלאי הוא

3. אורות (עמ' נ"ה)

דרכנו בחיים הלאומיים, וצידודם כלפי היחש האנושי הכללי - ארוכה היא מאד. ארוכים הם חיינו וארוכים הם, על כן, דרכינו. גדולים אנחנו, וגדולות הנה משוגותינו, ובשביל כך גדולות הן צרותינו, וגדולים גם תנחומותינו. טעות יסודית היא החזרה מכל היתרון שלנו, החידלון מההכרה של "אתה בחרתנו". לא רק משונים אנחנו מכל העמים, משונים ונבדלים בחיים הסתוריים מצוינים, שאין דוגמתם בכל עם ולשון, כי אם גם מעולים וגדולים מאד מכל עם. אם נדע את גדולתנו - אז יודעים אנו את עצמנו, ואם נשכח את גדולנו - אנו שוכחים את עצמנו, ועם שישכח את עצמו - בודאי הוא קטן ושפל. רק בשכחת עצמנו הננו נשארים קטנים ושפלים, ושכחת עצמנו היא שכחת גדולתנו.